

Radu RIZOIU

IPOTECI MOBILIARE

Vol. II

Caracterele juridice ale ipotecii mobiliare

Universul Juridic

București

-2012-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2012, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
RIZOIU, RADU**

Ipoteeci mobiliare / Radu RizoIU. - București : Universul
Juridic, 2012-

vol.

ISBN 978-973-127-738-7

Vol. 2. : Caracterele juridice ale ipotecii mobiliare. –
2012. - Bibliogr. - Index. - ISBN 978-973-127-861-2

347.768:347.214.1(498)

347.27(498)

REDACȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0731.121.218**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

telefon: **021.314.93.15; 0726.990.184**

DISTRIBUȚIE:

tel./fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

Abrevieri

alin.	- alineatul
art.	- articolul
AVAS	- Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului
C. civ.	- Codul civil
C. com.	- Codul comercial
C. pr. civ.	- Codul de procedură civilă
CA	- Consiliul de administrație
CPF	- Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală
CR	- Constituția României
DGFP	- Direcția Generală a Finanțelor Publice
HG 802/1999	- Hotărârea Guvernului nr. 802/1999 privind adoptarea Regulamentului pentru organizarea și funcționarea Arhivei Electronice de Garanții Reale Mobiliare
<i>infra</i>	- mai jos
L 82/1992	- Legea nr. 82/1992 privind rezervele de stat
LPA	- Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil
LPI	- Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței
NCC	- Legea nr. 287/2009 privind Codul civil
nr.	- numărul
OG 89/2000	- Ordonanța Guvernului nr. 89/2000 privind unele măsuri pentru autorizarea operatorilor și efectuarea înscrisurilor în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare
<i>op. cit.</i>	- opera citată
p.	- pagina
pct.	- punctul
PR	- Revista Pandectele Române
RRDA	- Revista Română de Dreptul Afacerilor
RRDP	- Revista Română de Drept Privat
s.n.	- sublinierea noastră (a autorului)
<i>supra</i>	- mai sus

Cuvânt introductiv

Argument (continuare). Am povestit în Cuvântul introductiv al primului volum despre geneza acestei serii de culegeri de jurisprudență tematică. Nu voi repeta aici ceea ce am spus (scris) acolo. Voi încerca să adaug câteva reacții noi la această idee.

Se pare că apelul lansat prin apariția primului volum a stârnit unele reacții în rândul cititorilor, pentru că am descoperit că primesc spre comentare decizii pronunțate în materia relevantă din diferite surse. Le mulțumesc (și) pe această cale celor care au avut inițiativa de a trimite astfel de hotărâri inedite. Promit că le voi comenta și le voi include în cadrul volumelor culegerii (unele deja și-au găsit locul în acest volum), în funcție de tematică.

De la apariția primului volum, am aflat cu plăcută surprindere că proiectul JURINDEX se pregătește să fie relansat, sub egida Institutului Român de Informații Juridice¹. Nu pot decât să sper că acest proiect va duce la o mai facilă accesare a jurisprudenței naționale, ceea ce va permite o mai rapidă diseminare a informațiilor referitoare la modul în care instanțele interpretează legea.

Structură. Nici structura volumului de față nu aduce schimbări importante față de cea a primului volum. Am încercat să mențin aceeași sistematizare a prezentării informației, pentru a permite un acces cât mai ușor (și mai rapid) la informația relevantă.

Ca și în primul volum, hotărârile au considerentele prezentate *in extenso*, sunt precedate de cuvintele-cheie și de textele legale incidente și au un scurt comentariu la final. Chiar dacă jurisprudența este pronunțată având în vedere legea în vigoare anterior datei de 1 octombrie 2011, legislația menționată este cea cuprinsă în noua reglementare (Noul Cod civil și Noul Cod de procedură civilă), pentru a permite o tranziție ușoară către noile repere legislative. Comentariile conțin de asemenea trimiteri la textele ce ar fi incidente din perspectiva noii reglementări.

Comentariile aferente fiecărei hotărâri reprezintă doar o particularizare la speță a considerentelor generale incluse la începutul fiecărei teme. Deși volumul de față este dedicat caracterelor juridice ale

¹ A se vedea <http://www.juridice.ro/202200/institutul-roman-de-informatii-juridice.html>.

ipotecilor mobiliare, diversitatea acestor caractere a impus divizarea tematicii în mai multe capitole distincte. În acest volum, sunt comentate 59 de hotărâri grupate în 7 teme. Cititorul va putea astfel parcurge hotărâri din materii precum:

- II.1. Cauțiunea reală și ipoteca pură și simplă (12 hotărâri)
- II.2. Accesorialitatea ipotecii (16 hotărâri)
- II.3. Indivizibilitatea ipotecii (2 hotărâri)
- II.4. Caracterul oneros al ipotecii (6 hotărâri)
- II.5. Prerogativa urmăririi (7 hotărâri)
- II.6. Prerogativa preferinței (9 hotărâri)
- II.7. Specificul obligației ipotecare (7 hotărâri)

În continuare, fiecare dintre aceste teme va fi structurată după cum urmează:

- I. Titlul temei
 - A. Prezentare generală a temei
 - B. Culegere de jurisprudență
 - 1. cheia
 - 2. legislația incidentă
 - 3. considerentele hotărârii
 - 4. datele de identificare ale hotărârii
 - C. Comentariul hotărârii

Mulțumiri. Ca și în cazul primului volum, acest proiect nu ar fi fost posibil fără ajutorul mai multor persoane. Prin urmare, doar restricțiile de ordin editorial nu au permis ca acești oameni să fie menționați pe copertă. Încerc în continuare să remediez această lipsă și să menționez pe cei care au fost implicați în acest proiect.

În primul rând, materia primă pentru această culegere o constituie hotărârile judecătorești comentate. Fără existența acestor hotărâri, culegerea ar fi fost lipsită de conținut. Cum legea nu permite exercitarea dreptului de autor cu privire la aceste acte oficiale, nu pot decât să le mulțumesc judecătorilor care au contribuit la apariția acestei culegeri. Din păcate, de multe ori, numele judecătorilor care creează practica judiciară rămân în umbră. Se pare că actualul context nu este propice pentru menționarea acestor nume în mod public... Prin

urmare, voi adresa aceste mulțumiri în mod abstract, dar cei care își recunosc hotărârile vor ști că m-am gândit în primul rând la ei.

Fiind oarecum în afara sistemului judiciar, nu aș fi avut acces la aceste hotărâri fără mijloacele de publicitate prin care hotărârile ajung la public. Marea majoritate a hotărârilor prezentate este reprezentată de cele disponibile din surse publice. Dintre aceste surse se desprind două mari baze de date accesibile on-line: site-ul Înaltei Curți de Casație și Justiție (www.scj.ro) și proiectul JURINDEX (inclusiv site-ul www.jurisprudenta.org). Datorită tematicii alese, sunt relativ puține decizii relevante la nivelul instanței supreme. Chiar și la nivel de Curți de Apel ajung puține decizii în materie. Cu toate acestea, am găsit numeroase cauze interesante în aceste baze de date. Nu pot decât să doresc acestor proiecte viață lungă și puterea de a organiza un sistem de căutare eficient. Pentru a selecta circa 150 de decizii de Curți de Apel, a trebuit să sortez peste 300 de decizii rezultate în urma unei căutări extrem de simpliste și sunt convins că modul de căutare m-a făcut să omit o serie de decizii interesante. Nu în ultimul rând, am accesat și site-urile instanțelor (în special noul lansat site al Curții de Apel București – www.cab1864.eu). Sper că aceste baze de date vor putea fi într-un viitor apropiat integrate într-un motor de căutare unic și eficient.

Am accesat de asemenea deciziile publicate în cadrul bazelor de date juridice Legalis și EuroLex. Mulțumesc pe această cale administratorilor acestor baze de date pentru munca depusă în vederea oferirii unei imagini cât mai complete a fenomenului juridic românesc. Din păcate, aceste decizii nu au fost disponibile și pe site-urile instanțelor care au pronunțat hotărârile în cauză...

O parte dintre hotărâri au fost obținute de la colegii mei avocați, de la domnul executor judecătoresc Bogdan Dumitrache, de la domnul director Mihai Selegean, de la doamna avocat Mihaela Ghirca și de la domnul avocat Claudiu Galu, cărora le mulțumesc pentru sprijinul dezinteresat oferit acestui proiect. Vorbind cu acești oameni am văzut că nu sunt singurul care crede că practica judiciară necesită o atenție specială și că alcătuirea de culegeri tematice (eventual comentate) poate fi un mod de a ne apropia de Sfântul Graal al practicii unitare.

Nu în ultimul rând, țin să mulțumesc editurii Universul juridic pentru că a acceptat provocarea de a lansa un proiect editorial ambițios și pentru că a crezut în ideea pe care le-am prezentat-o acum ceva vreme. Doamna Ioana Mogoș nu a ezitat să mă ajute să finali-

zăm (cel puțin această primă parte din) acest proiect, iar domnul Nicolae Cîrstea i-a dat mână liberă...

Pentru cei care au avut de-a face cu astfel de proiecte este un adevăr evident că o asemenea culegere este în primul rând opera editurii și a oamenilor care lucrează în editură. Autorul nu face decât să selecteze deciziile, eventual să le grupeze pe tematici, le scrie poate „cheia” și „pastila”, uneori oferă o mică adnotare. Dar munca de culegere, așezare în pagină, corectură, (nu de puține ori) prelucrare a hotărârilor revine redactorilor de carte. Țin pe această cale să mulțumesc redactorului și corectorului acestei cărți, doamna Andreea Alexe și doamna Aurelia Popa.

Prin aceste mulțumiri nu încerc să arunc vina pentru lipsurile cărții asupra altor persoane decât a mea însumi. Orice erori, greșeli, opinii hazardate sau afirmații false sunt numai vina autorului. De aceea, orice comentarii, plângeri sau sugestii puteți să mi le adresați direct la adresa rrizoiu@yahoo.com. Tot acolo aștept și eventuale hotărâri în domeniu pe care eu nu le-am putut găsi.

Radu Rizoiu
Colecționar

București, 3 iunie 2012

II.1. CAUȚIUNEA REALĂ

■ A. Prezentare generală

A.1. Despre calificare și recalificare în dreptul garanțiilor

1. Introducere. Sistemul garanțiilor este așezat de noul Cod civil într-o albie firească. Noul Cod civil vine să restabilească o clasificare ce își pierduse coerența¹. Noua reglementare operează cu noțiuni clasice, pe care le structurează într-o manieră explicită². Art. 1.487 NCC vine să clarifice raportul de la gen la specie între noțiunea de „garanție” și cele de „garanție reală”, respectiv „garanție personală”, întrucât „cel care este ținut să constituie o garanție, fără ca modalitatea și forma acesteia să fie determinate, poate oferi, la alegerea sa, o garanție reală sau personală”.

Apoi, taxonomia noului Cod civil include un titlu (Titlul X al Cărții a V-a) dedicat *garanțiilor personale* și un alt titlu (Titlul XI al Cărții a V-a) dedicat privilegiilor și *garanțiilor reale*. Art. 149 LPA vine să fixeze raportul dintre cele două mari categorii de garanții: cele bazate pe ideea de adjoncțiune a unui alt patrimoniu și cele bazate pe ideea de afectare a unui anumit bun. Astfel, textul menționat precizează că „îndeplinirea unei obligații patrimoniale poate fi garantată de către debitor sau de către un terț prin constituirea unei garanții personale ori a unei garanții reale”. Așadar, noul Cod civil menține clasificarea

¹ Sistemul Codului civil de la 1864 oferea o oarecare coerență sistemică. A se vedea M.G. Rarincescu, *Despre garanții*, Ed. Alex. Th. Doicescu, București, 1927, pp. 6-7. Pentru o privire asupra pulverizării legislative din secolul trecut, a se vedea V.-D. Zlătescu, *Garanțiile creditorului*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1970, pp. 50-51. O situație similară exista în privința garanțiilor menite să asigure executarea obligațiilor comerciale. A se vedea V.S. Găină, *Contractele de garantare a executării obligațiilor comerciale*, în *Dreptul* nr. 3/1999, pp. 17-29.

² În materia garanțiilor (reale), Vechiul Cod civil avea carențe evidente. A se vedea M. Planiol, Ripert, E. Becque, *op. cit.*, p. 12.

garanțiilor în personale și reale, precum și ideea de distincție clară între cele două instituții.

Linia de demarcație între garanțiile reale și cele personale nu a fost tot timpul una netă. Au existat situații în care o anumită operațiune părea a conține elemente caracteristice ambelor instituții. Alteori era greu de decelat dacă prin clauzele unui contract se deroga de la regula garanției comune a creditorilor sau doar se reluau dispozițiile legii în materia „gajului general”. Nu de puține ori, acte încheiate în scopul garantării executării unei obligații se foloseau de alte instituții juridice decât garanțiile „clasice”. În toate aceste cazuri, instanțele au fost nevoite să realizeze calificarea actului juridic înainte de a putea da dezlegarea corectă problemei de drept din cauză. Dacă părțile deja oferiseră o (posibilă) calificare, instanța se vedea în poziția de a realiza o recalificare a actului pentru a surprinde adevărata sa natură juridică.

Vom încerca, în cele ce urmează, să conturăm datele principale ale calificării în materia garanțiilor reale, pentru a putea apoi să decelăm utilitatea acestui exercițiu ca etapă necesară în debutul rezolvării oricărui caz în care intervine o garanție reală. De multe ori, lucrurile care par evidente sunt înșelătoare și lipsa unei înțelegeri corecte a instituțiilor juridice implicate într-o speță poate conduce la o soluție eronată, știut fiind că rezultatul unui raționament bazat pe o premisă falsă poate fi oricare (adevărat sau fals).

2. Terminologie și încadrare. Pentru început, dorim să facem o scurtă precizare terminologică. În această materie se vorbește de „calificarea” unui act juridic și, uneori de „recalificare”. Prima calificare a actului juridic este cea realizată de către părțile actului însele. Dacă o autoritate oferă ulterior o altă calificare, suntem în prezența „recalificării”. Acest concept poartă denumiri variate în diferite jurisdicții: „*re-characterization*” (în limba engleză), „*requalification*” (în limba franceză), și a fost uneori tradus prin „reconsiderare” (în limba română). Considerăm că termenul acesta este preferabil în limba română, întrucât este vorba despre o schimbare a calificării juridice a unui contract.

Dar ce este calificarea? În materie contractuală, calificarea este definită drept operațiunea de „a stabili cărei categorii îi aparține, pentru a determina regimul juridic căruia i se supune, atât în privința formării, cât și a efectelor sale”, calificarea presupunând, astfel, „determinarea elementelor juridice caracteristice (esențiale) sau definitorii ale unui contract”¹.

¹ A se vedea D. Chirică, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, vol. I, *Vânzarea și schimbul*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 8.

Din acest punct de vedere, calificarea juridică se constituie într-unul dintre obiectivele/rezultatele interpretării juridice. Astfel, ca urmare a interpretării realizate de către organul de control (de regulă, instanța judecătorească), se va identifica (și) natura juridică a actului dedus judecării, realizându-se astfel calificarea juridică a acestui act¹. În doctrina nord-americană se face distincția între cele două faze ale procesului de interpretare judiciară a actului juridic. Prima etapă este cea a determinării intenției reale a părților actului juridic (această etapă poartă denumirea de „*interpretation*”). A doua etapă ține de procesul prin care instanța determină regimul juridic aplicabil actului juridic astfel interpretat și îi fixează limitele de eficiență juridică (această etapă poartă denumirea de „*construction*”)². În acest sistem, calificarea juridică este plasată în cadrul procesului de *construction*.

3. Actorii (re)calificării. Calificarea unei anumite operațiuni din punct de vedere juridic presupune așadar determinarea naturii sale juridice proprii. Se poate spune că scopul calificării este acela de a stabili eticheta juridică a unei anumite operațiuni. Față de principiul libertății de voință care guvernează dreptul privat (art. 1.169 NCC), calificarea unei anumite operațiuni trebuie să fie lăsată (în primul rând) la latitudinea părților, ele fiind cele care cunosc cel mai bine ce au dorit prin operațiunea respectivă. Nu de puține ori însă (și acest lucru este cu atât mai pregnant în materia drepturilor reale), acțiunile părților tind să afecteze și libertatea terților. Ori de câte ori părțile au o înțelegere diferită a celor convenite inițial sau atunci când un terț neagă calificarea dată de părți unei operațiuni, intervine rolul instanței de judecată care va trebui să decidă care este natura juridică a operațiunii. Așadar, calificarea se va realiza de către părți sau de către instanță³.

¹ A se vedea C. Paziuc, Probleme teoretice și practice privind conversiunea actului juridic civil, în RRDP nr. 4/2011, p. 155.

² A se vedea J.M. Perillo (ed.), *Corbin on Contracts*, vol. 5 by M.N. Kniffin, Interpretation of Contracts, Lexis Law Publishing, Charlottesville, 1998, p. 7-11.

³ Uneori, terții au chiar libertatea de a ignora pur și simplu calificarea oferită de părți actului încheiat. A se vedea, în acest sens, dispozițiile art. 11 alin. (1) C. fisc., conform căruia „La stabilirea sumei unui impozit sau a unei taxe în înțelesul prezentului cod, autoritățile fiscale pot să nu ia în considerare o tranzacție care nu are un scop economic sau pot reîncadra forma unei tranzacții pentru a reflecta conținutul economic al tranzacției”. Și în acest caz, însă, părțile pot să se adreseze instanței pentru corecta calificare a operațiunii, deci calificarea va fi cea oferită de către instanță.